

Paul Bogaert, Willem Jan Otten en Monique Warnier

Arnoud van Adrichem - Vis

Heus.

*Wij zijn de enigen niet bij wie het gezicht inbrandt, uitdooft
in het schijnsel van een kopieerapparaat. Maar gaat u liggen.
Kouder licht is er niet: een rilling loopt over de ruit, nog een,
een zuchtje (uw natuur?) ontsnapt.*

Alsof de koelkast open.

*Zich voor de duur van twee ijsbolletjes een alaska inbeelden.
Het ijs scheidt zichzelf   het licht laat zich niet invriezen.
Niemand kan zo lang over het noorden nadenken, vel na vel,
verbleken bij zijn laatste kopie.*

Dit gedicht, waarin een kopieerapparaat en een koelkast samensmelten, begint, zeker bij herlezing, al snel te slingeren en te zwenken. Er komen dingen bij, bijvoorbeeld een koel te houden lijk. ‘Gedichten zwenken uit’ staat er ook in *Vis*. Ook dat ‘gedachten kunnen uitzwenken’. Dat zijn dingen die je nooit meer vergeet. Of de vergelijking van tieners met vissen: wie deze bundel heeft gelezen, kan de stad niet meer in zonder het overal te zien: de tieners ‘zwemmen [...] hun fuiken tegemoet. / Dat soort dingen kunt u na twaalven verwachten.’

In bijna alle gedichten spreekt een ‘wij’ een ‘u’ aan. Het is een vervelend wij. Omdat het met die ‘u’ ook de lezer aanspreekt en blijft aanspreken, op het irritante af. De gedichten uit *Vis* zijn irriterend. Dat komt door de korte, nerveus gecomponeerde zinnen, maar ook door die volgehouden wij-u-structuur. Achter die ‘wij’ zitten reclamemakers en marketeers, tv-makers, regisseurs, verkopers, betuttelaars, geldwolven, cynici, afschepers, experts, betweters en nog vele andere types, van zij bij wie we geld kunnen lenen tot zij die onze ‘hulpvraag in behandeling nemen’. Anderen die u, ons, nooit met rust laten. De gedichten staan stijf van de korte frasen die dat soort mensen gebruikt om ons te leiden en te misleiden, als ‘schapen, die niet eens durven te blaten’.

De gedichten zijn vrachtwagens, uitzonderlijk vervoer, volgestouwd met vertrouwde, directe uitspraken en marketingflarden (‘Test uw kennis. De pondjes zullen erafvliegen. Raadpleeg onze specialist’) en reclameachtige quotes (‘U ziet zon, wij denken schaduw’). Tussendoor worden we bedreigd (‘Wij weten waar u woont. Wij zoeken een methode om u onklaar te maken’) of legitimeren de wij-figures zich met lepe retorische trucs: ‘Wij doen alleen aan proportioneel geweld’ of ‘Wij verafschuwen geweld’. Van Adrichem combineert die bekende flarden, die goedkope glasscherven, slim met evenveel echt poëtische juwelen. ‘De wereld die volloopt met gele huiswijn’ als de straatverlichting aangestoken wordt, ‘het licht dat op adem komt’, ‘wat u gebeurt kan iedereen overeenkomen.’

Deze bundel toont, in overdosis, die wereld waarin alles koopbaar is geworden, waarin ‘real people een trend zijn’. Wij, lezers, worden beleefd aangesproken, maar tegelijk gereduceerd tot wandelende portefeuilles met een vacht. Het leven een supermarkt, een buurtsuper, één grote kijkcijfermatige kassa, ‘de wereld een arrangement’, vol beloftes en mogelijkheden.

Maar tegelijk een oord in kunstlicht, een grijs kantoor waarin de bleke, afgekoelde mens, onophoudelijk kopiërend, verbleekt.

Van Adrichem heeft voor *Vis* de schaaft uit de kast gehaald, waarmee hij langs de taalkant van onze wereld is gegaan. Die flinterdunne velletjes heeft hij naast en op elkaar geplakt tot krachtige, frisse, vaak grappige kunstwerken, die in de bundel naast elkaar een haast onverdraaglijke reeks worden. Het klinkt lekker én het is om van te walgen. Zeker zodra het doordringt dat *wij* die wij-mensen zijn. We zijn allemaal wolven. 'Wolven eten wolven. (Wel erna tandenpoetsen)'. Van Adrichem valt aan met onze eigen taal. Het is gemeend én om te lachen. Maar hoe ernstig is de dreiging dan? Je wordt er onzeker en paranoïde van. 'De datum op het melkpak komt steeds dichterbij'!

Uit: juryrapport Jury C. Buddingh'-prijs voor nieuwe Nederlandstalige poëzie 2008, 11 juni 2008